«Teng qadam, ochiq ko‘ngil»

— tadbir ssenariysi

3-dekabr — Xalqaro nogironlar kuni

Umumiy maktab bayram tadbiri (akt zal)

Davomi: 45–50 daqiqa

Bu ssenariy 3-dekabr — Xalqaro nogironlar kuni uchun mo‘ljallangan umumiy maktab tadbiridir. Akt zalda 45–50 daqiqada o‘tkaziladi: ochilish, she‘r, qisqa suhbat, «So‘rab yordam ber» sahna ko‘rinishi, viktorina va yakuniy va‘da. Maqsad — achinish emas, hurmat, tenglik, oq hassa odobi, Brayl yozuvi va inklyuziv ta‘limni sodda, bayramona ohangda ko‘rsatish. Matnni o‘z maktabingiz sharoitiga moslab ishlatishingiz mumkin.

Agar ssenariy foydali bo‘lsa, uni hamkasblaringiz bilan o‘qituvchilar guruhlarida ham ulashing. Bayram va tadbirlar uchun yana ko‘plab ssenariylarni baxtiyor.uz saytidan topishingiz mumkin.

Shu to‘plam sahifasi: https://baxtiyor.uz/nogironlar-kuniga-ssenariy/

«Senariylar to‘plami» bo‘limi: https://baxtiyor.uz/oqituvchilar-uchun-hamma-narsa/senariylar-to-plami/

«Teng qadam, ochiq koʻngil» — tadbir ssenariysi

MAQSAD

3-dekabr — Xalqaro nogironlar kuni munosabati bilan maktab jamoasida hurmat, tenglik va inklyuziv taʻlim gʻoyalarini mustahkamlash. Oʻquvchilarga nogironligi boʻlgan insonlar avvalo shaxs ekani, ularning qobiliyati, orzu-istagi va huquqi boshqalarnikidan kam emasligini tushuntirish. Oq hassa, Brayl yozuvi va toʻgʻri yordam odobini amaliy misollar orqali oʻrgatish.

ISHTIROKCHILAR

1-boshlovchi, 2-boshlovchi, 6 nafar oʻquvchi (ulardan biri koʻzi ojiz oʻquvchi rolida — ismi Kamol; boshqasi nogironlik aravachasidan foydalanadigan oʻquvchi rolida — ismi Madina), sinf rahbari yoki tarbiyachi, ixtiyoriy mehmon (agar maktabda nogironligi boʻlgan oʻqituvchi, bitiruvchi yoki ota-ona ishtirok etsa, soʻzni oʻzi aytadi). Tadbirni oʻtkazuvchi oʻqituvchi.

JIHOZLAR

Mikrofon, karnay, katta yozuvli plakat («3-dekabr — tenglik kuni»), Brayl alifbosi namuna-varaqasi yoki boʻrtma harfli kartochkalar, oq hassa (namoyish uchun), stol va stullarni oʻtish yoʻli ochiq qilib joylashtirish, rampa yoki tekis kirish eslatmasi, ragʻbat varaqalari, ichimlik suvi. Sahna va yoʻlakda keraksiz narsalar qoldirilmasin. Agar tadbirda koʻzi ojiz ishtirokchi boʻlsa, matnlar oldindan elektron yoki Brayl shaklida berilsin, chiqish tartibi ovoz bilan eʻlon qilinsin.

TADBIR DAVOMI

45–50 daqiqa. Joy: maktab akt zali yoki katta sinfxona.

TADBIRNING BORISHI

(Zalga oʻquvchilar, oʻqituvchilar va mehmonlar kiradi. Yoʻlaklar boʻsh, oʻtirgichlar orasi keng. Boshlovchilar sahnaga chiqadi.)

1-boshlovchi: Hurmatli ustozlar, aziz oʻquvchilar, qadrli mehmonlar! Bugun 3-dekabr. Bu kun butun dunyoda Xalqaro nogironlar kuni sifatida nishonlanadi. Biz sizlarni shu kunga bagʻishlangan «Teng qadam, ochiq koʻngil» tadbirida koʻrganimizdan xursandmiz.

2-boshlovchi: Bugungi tadbir — achinish tadbiri emas. Bugun biz bir-birimizni eshitishni, hurmat qilishni va yoʻldagi toʻsiqlarni birgalikda olib tashlashni oʻrganamiz. Chunki insonning qadri koʻzi, oyoq-qoʻli yoki eshitishi bilan oʻlchanmaydi. Insonning qadri — uning qalbi, mehnati va orzusidadir.

1-boshlovchi: 1992-yilda Birlashgan Millatlar Tashkiloti 3-dekabrni Xalqaro nogironligi bo‘lgan shaxslar kuni deb e‘lon qilgan. Shu kundan buyon maktablar, oliygohlar va mahallalarda teng imkoniyat haqida gapiriladi. O‘zbekistonda ham bu kun ta‘lim dargohlarida nishonlanadi.

2-boshlovchi: Tadbirimizni o‘quvchimiz Dilshodning she‘ri bilan boshlaymiz. Bu Asqad Muxtorning «Inson» she‘ri.

(Dilshod sahnaga chiqadi. Mikrofonni sekin oladi.)

Dilshod (she‘r):

Sen kashfiyot yolqini, otash,
Asriy zulmatlarda bir yorug‘ nuqta.
Barcha mavjudotlar qalbingga tutash.
Bir oddiy giyohning oldida to‘xta.

Ariq shildirashi, barglar shiviri
Senga jon ozug‘i, ruhingga dardkash.
Gullar bilan so‘rash, hidlab har birin,
Kapalaklar bilan suhbatlash.

Javob bermasalar gapingga, mayli
Sovuq yulduzlarga tikilganda goh,
Bilginki, qalb qo‘ri jonlilar tufayli,
Jonlilar jonliga doim xayrixoh.

(Asqad Muxtor, «Inson» she‘ridan)

1-boshlovchi: Rahmat, Dilshod. Endi 1-o‘quvchi 3-dekabrning ma‘nosi haqida qisqacha so‘zlaydi.

1-o‘quvchi: Hurmatli suhbatdoshlar! Xalqaro nogironlar kuni — nogironligi bo‘lgan insonlarning huquqlari esga olinadigan kun. Bu huquqlar yangi ixtiro emas. Ta‘lim olish, mehnat qilish, sport bilan shug‘ullanish, oila qurish, jamoat joylarida erkin yurish — bular oddiy insoniy huquqlardir. Muammo shaxsda emas, ko‘pincha atrof-muhitdagi to‘siqlarda: panjara yo‘qligi, rampa yo‘qligi, kitobning faqat oddiy shriftda bo‘lishi, yoki oddiygina — e‘tiborsiz munosabat.

2-boshlovchi: To‘g‘ri aytdingiz. Endi 2-o‘quvchi inklyuziv ta‘lim haqida gapiradi.

2-o‘quvchi: Inklyuziv ta‘lim — bu nogironligi bo‘lgan bolani alohida joyga «yashirish» emas. Bu — kerakli yordam bilan bir sinfda, bir darsda o‘qish imkonidir. Kimdir uchun bu — Braylda yozilgan dars materiallari. Kimdir uchun — audio darslik. Kimdir uchun — qulay partiya, keng yo‘lak, qo‘shimcha vaqt. Inklyuziv sinfning kuchi shundaki, hamma o‘ziga yarasha o‘rganadi va bir-biridan o‘rganadi. Bizning maktabimizda ham shu yo‘lni tanlash — faxr, nafaqat burch.

1-boshlovchi: Rahmat. Endi Kamol so‘z oladi. U ko‘zi ojiz o‘quvchi. Bugun u o‘z tajribasi va oq hassa haqida gapiradi. (Agar rol o‘ynalayotgan bo‘lsa, bu ochiq aytib o‘tiladi. Agar haqiqiy ishtirokchi bo‘lsa, matn oldindan u bilan kelishiladi, so‘z uning o‘zinikidir.)

Kamol: Assalomu alaykum. Meni Kamol derishadi. Men ko‘zi ojizman. Bu — mening hayotimning bir qismi, lekin hammasini tushuntirib bermaydi. Men matematika yaxshi ko‘raman, do‘stlarimning hazilini eshitishni yaxshi ko‘raman, bahorda hovlidagi smorodina hidini ham taniman.

Mening oq hassam bor. Oq hassa — tayoq emas, xohish-istak belgisi ham emas. U — mening yo‘limni «o‘qiydigan» asbobim. Undan ushlab tortmang, ruxsatsiz qo‘ltiqlamang. Agar yordam kerak deb o‘ylasangiz, avval so‘rang: «Yordam beraymi?» Agar «ha» desam, men ko‘rsatma beraman. Odatda men sizning tirsagingizdan yengil ushlayman, siz meni surmasdan, oddiy qadam bilan yurasiz. Yo‘ldagi zinapoya, eshik, teshik haqida oddiy gapirish kifoya: «Oldinda ikki zinapoya, pastga».

Yana bir narsa. Men bilan gaplashganda ovozingizni sun‘iy balandlatmang. Men kar emasman. Mening yonida turgan odamga emas, menga murojaat qiling. Ismimni aytib chaqiring — men tabassum bilan javob beraman.

2-boshlovchi: Kamol, rahmat. Sizning so‘zlaringiz bugungi tadbirning eng muhim darsi. 15-oktabr ham dunyoda Oq hassa kuni sifatida nishonlanadi. Oq hassa — mustaqil yurish vositasi va e‘tibor belgisi. Uni ko‘rgan piyoda yoki haydovchi sekinroq, e‘tiborliroq bo‘lishi kerak.

1-boshlovchi: Endi Madina chiqadi. U nogironlik aravachasidan foydalanadi.

Madina: Salom, do‘stlar. Mening ismim Madina. Maktabga kelishim uchun menga tekis yo‘l va rampa kerak. Bu — «maxsus iltifot» emas, oddiy kirish huquqi. Ba‘zan eshik oldida bitta zinapoya ham to‘siq bo‘lib qoladi. Ba‘zan esa to‘siq zinapoyada emas, nigohlarda bo‘ladi: «U qanday qilib darsga ulguradi?», «Uni o‘ynamaylik». Men darsga ulguraman. Men o‘ynayman ham, bahslashaman ham, bayramda she‘r aytaman ham. Faqat mening ishtirokimni oldindan o‘ylab qo‘ying: sahnaga chiqish yo‘li, stol balandligi, zalning oldingi qatorida joy.

Agar aravachamni surmoqchi bo‘lsangiz, so‘rang. Keskin turtmang. Mening aravacham — mening shaxsiy narsam, unga suyanib turmang, ustiga sumka qo‘ymang. Men bilan gaplashganda tiz cho‘kib yoki uzoqdan baqirmasdan, oddiy, teng suhbatdoshlidek gapiring.

1-boshlovchi: Rahmat, Madina. Endi kichik sahna ko‘rinishi. Nomini «So‘rab yordam ber» deb qo‘ydik.

SAHNA KO‘RINISHI. «So‘rab yordam ber»

(Qisqa sahna. Sinfxona bo‘sag‘asi. Kamol oq hassa bilan keladi. 3-o‘quvchi shoshib, uni qo‘lidan tutib oldinga tortadi. 4-o‘quvchi yonida turadi.)

3-o‘quvchi: Qani, men olib boraman! Qo‘lingni ber, shoshamiz, qo‘ng‘iroq bo‘ldi!

Kamol: Kutib tur. Sen meni qo‘ldan tortyapsan. Bu yoqimli emas.

3-o‘quvchi: Men yordam beryapman-ku...

4-o‘quvchi: Kut, do‘stim. Avval so‘rash kerak edi. Kamol, yordam kerakmi? Qanday yordamlashay?

Kamol: Ha, rahmat. Iltimos, mening chap tomonimda yur. Men sening tirsagingdan ushlayman. Zinapoya bormi?

4-o‘quvchi: Ha, oldinda uchta zinapoya, tepaga. Keyin o‘ngga burilamiz, sinfxona shu yerda.

Kamol: Mana, shunday qilsa, yordam yordam bo‘ladi. Rahmat.

3-o‘quvchi: Kechirasiz, Kamol. Men yaxshi niyat bilan shoshgan ekanman. Endi so‘rab, keyin yordamlashaman.

Kamol: Yaxshi niyat — yaxshi. Lekin mening tanlash huquqim ham bor. Shu ikkisi birga bo‘lsa, do‘stlik chiqadi.

(Tomoshabinlar qarsak chaladi.)

2-boshlovchi:

Sahna tugadi. Dars oddiy: yordam — bu so‘rovdan boshlanadi. Endi qisqa viktorina. Javobni bilgan o‘quvchi qo‘l ko‘taradi.

VIKTORINA

1-boshlovchi: Birinchi savol. Xalqaro nogironlar kuni qaysi sanada nishonlanadi?

(Zaldan javob: 3-dekabr.)

2-boshlovchi: To‘g‘ri. Ikkinchi savol. Brayl yozuvi nima va uni kim yaratgan?

(Kutilgan javob: ko‘zi ojizlar uchun olti nuqtali bo‘rtma yozuv; fransuz ixtirochisi Lui Brayl yaratgan.)

1-boshlovchi: Uchinchi savol. Oq hassa ko‘rganingizda nima qilish kerak emas?

(Kutilgan javob: hassani tortib olish, egasini ogohlantirmasdan qo‘lidan ushlab surish, yo‘lini to‘sish.)

2-boshlovchi: To‘rtinchi savol. Inklyuziv ta‘lim nima?

(Kutilgan javob: nogironligi bo‘lgan o‘quvchining kerakli sharoit bilan umumiy sinfda ta‘lim olishi.)

1-boshlovchi: Beshinchi savol. Ko‘zi ojiz odam bilan gaplashayotganda qanday odob to‘g‘ri?

(Kutilgan javob: oddiy ohangda, bevosita o‘sha insonning o‘ziga murojaat qilish; yonidagi odamga emas.)

(To‘g‘ri javob berganlarga rag‘bat varaqasi yoki shirin taqdim etiladi.)

2-boshlovchi: Viktorinamiz nihoyasiga yetdi. Endi sinf rahbarimiz so‘z oladi.

Sinf rahbari: Aziz bolalar! Bugun eshitganlarimizni ertaga unutmaslik kerak. Maktabimizda yo‘laklar bo‘sh bo‘lsin, e‘lonlar tushunarli yozilsin, yangi o‘quvchi kelsa avval uning nima kerakligini o‘zidan so‘raylik. Brayl, oq hassa, audio kitob, rampa — bular «begona narsalar» emas, bilim yo‘lidagi oddiy vositalardir. Har biringizning ovozi muhim. Har biringizning o‘rningiz bor.

1-boshlovchi: Tadbir yakunida hammamiz qisqa va‘dani birgalikda aytamiz. Iltimos, o‘rnimizdan turaylik.

(Hamma turadi. Boshlovchilar sekin, aniq ohangda o‘qiydi, zal takrorlaydi.)

1-boshlovchi va 2-boshlovchi, zal bilan: Biz bir-birimizni hurmat qilamiz. Yordamni so‘rab, sekin beramiz. Hech kimni ortda qoldirmaymiz. Maktabimiz — hammaga ochiq uydir.

2-boshlovchi: Hurmatli mehmonlar, aziz do‘stlar! «Teng qadam, ochiq ko‘ngil» tadbirimiz shu yerda yakunlanadi. Barchangizga tinchlik, ilm va mehr tilaymiz. 3-dekabr — Xalqaro nogironlar kuni muborak bo‘lsin!

1-boshlovchi: Ishtirokchilarimizga, ustozlarimizga va siz, aziz tomoshabinlarga chin qalbdan rahmat! Xayr, ko‘rishguncha, eshitishguncha, uchrashguncha!

(Qarsaklar. Ishtirokchilar sahnada qolib, mehmonlar bilan salomlashadi. Yo‘laklar bo‘shatiladi, chiqish tartibli bo‘ladi.)

YAKUN

Tadbirdan so‘ng qisqa suratga olish bo‘lsa, avval ishtirokchilardan ruxsat so‘ralsin. Nogironligi bo‘lgan o‘quvchining surati «achinish» yozuvi bilan tarqatilmasin. Agar maktab sayti yoki devor gazetasiga material chiqsa, odamning o‘zi haqida o‘zi aytgan gaplar asos qilinsin. Keyingi darsda o‘quvchilar bugungi qoidalarni qisqa eslatma shaklida daftarga yozib qo‘yishlari mumkin.